

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLI OKULLARDA GÖREV YAPAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETİM MATERYALLERİ KONUSUNDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Kenan ALPALTUN

Öğretmen, Ergani Hasan Ören İlköğretim Okulu D.Bakır, admin@kenanhoca.org

ÖZET

Günümüz öğretmenlerinin korktuğu birleştirilmiş sınıf uygulamaları sadece Türkiye'nin bir gerçeği olmamakla birlikte dünyanın birçok ülkesinde uygulanan önemli bir öğretimsel uygulama modelidir. Bu uygulamanın daha etkili ve verimli bir eğitim-öğretim sürecinin yürütülmesi, uygulamanın asıl rolünü üstlenen sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin alınması ve çeşitli çözüm yollarının belirlenmesi önemli bir gerçektir.

Bu çalışmanın amacı, birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin materyal hazırlarken karşılaştıkları sorunları belirleyerek çeşitli çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evreni, Diyarbakır ilinde birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan sınıf öğretmenleridir. Araştırmanın çalışma örneklemini, Diyarbakır ili Ergani ilçesinde bulunan toplam 17 birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan toplam 46 sınıf öğretmenidir. Araştırmada veriler araştırmacı tarafından oluşturulan anket formu ile elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler SPSS paket programında analiz edilmiştir. Verileri çözümlemede yüzde(%), frekans, aritmetik ortalama teknikleri kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin öğretimsel, yönetsel ve sosyal anlamda birçok sorun yaşadıkları belirlenmiş, materyal azlığı ve materyal hazırlarken karşılaştıkları sorunlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırma sonucunda birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin birçok alanda olduğu gibi hizmet içi eğitimde de materyal eğitimi ve öğretimi konusunda çok önemli ihtiyaç duydukları ve buna dayalı çözüm önerilerine gerek duyulduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Materyal Eğitimi ve Öğretimi, Birleştirilmiş Sınıflı Öğretim, Öğretim Materyalleri, Hizmet içi Eğitim.

1.GİRİŞ

Birleştirilmiş Sınıf Nedir?

Bir sınıfa düşen öğrenci sayısının azlığı ve bu gibi sınıflara ayrı birer öğretmen verilemeyişi nedeniyle birden fazla sınıfın birleşmesinden oluşan ve tek bir öğretmenin yönetiminde bulunan sınıftır.

Birleştirilmiş Sınıf Uygulamaları ve Ortaya Çıkış Nedenleri?

Birleştirilmiş sınıf uygulamaları; ilköğretim programına göre birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup meydana getirmek suretiyle, bir öğretmen tarafından ders yapılmasıyla oluşur.(Fidan ve Baykul, 1993: 2)

Birleştirilmiş sınıf uygulamaları;

- Öğretmen azlığı ve öğretmen alımında maddiyat açısından ortaya çıkan yetersizlikler
- Köyden kente göç ve bunun getirdiği sorunlar.
- Bazı köylerde öğrenci sayısının sınıf açılmayacak kadar az olması.
- Köylerde ve kırsal yerleşim birimlerindeki öğrenci azlığı gibi nedenler birleştirilmiş sınıf uygulamalarını ortaya çıkarmıştır.

Birleştirilmiş Sınıfları Oluşturma Biçimleri:

Öğretmen sayısı	Derslik Sayısı	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf
1	1	(1+2+3+4+5)				
2	2	(1+2+3)		(4+5)		
2*	2	(1+2)		(3+4+5)		
3	3	(1)		(2+3)		(4+5)
4	4	(1)	(2+3)		(4)	(5)
4**	4	(1)	(2)	(3)	(4+5)	

(*) A grubu öğrencilerinin sayısı çok kalabalık olduğu durumlarda, 3. yıl öğrencileri B grubuna dâhil edilebilir.

(**) 2. ve 3. yıl öğrencilerinin birleştirilmesiyle oluşan sınıfta öğrenci mevcudu çok fazla olursa, 2. ve 3. yıl öğrencileri bağımsız, 4. ve 5. yıl öğrencileri birleştirilmiş sınıflar oluşturularak okutulur.

Birleştirilmiş Sınıf Uygulamalarının ortaya çıkışı:

Birleştirilmiş sınıf uygulaması: Köye yönelik bir öğretim uygulamasıdır. Normal öğretimin yapıldığı bir sınıftaki öğretim ile birleştirilmiş sınıf öğretimi arasındaki en belirgin fark, öğretim biçimidir. Birleştirilmiş sınıflarda öğrenciler ders saatlerinin büyük bir bölümünü kendi kendine çalışarak geçirirler. Birleştirilmiş sınıf öğretiminin bu konuda gerekli bilgi ve beceriye ayrıca öğrencilerin bireysel çalışabileceği materyal bilgisine sahip olması gerekir.

Kılıç'a(2005: 43) göre öğrencileri tarafından sevilen öğretmenlerin öğrencilerin akademik

başarıları üzerinde olumlu etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Birleştirilmiş sınıf okutan öğretmen, etkili ve verimli bir öğretim için görev yaptığı çevreyi çok iyi tanımalıdır. Halkın sosyo-ekonomik ve kültürel yaşamını, çevrenin imkân ve şartlarını çok çok iyi bilmelidir.

Birleştirilmiş sınıflı okullardaki ders araç ve gereçlerinin eksikliği, kullanım açısından yetersizlikleri ve temin edilme imkânlarının kısıtlı oluşu; materyal azlığını ve beraberinde de eğitimi kalıcılıktan çıkarıp üstünkörü bir eğitime itmektedir. Bizim üzerinde duracağımız konu olan materyal öğretimi de bu aşamadan itibaren sıklıkla karşımıza çıkacaktır.

Okulların ilköğretim programının öngördüğü şekilde yaparak-yasayarak öğrenime elverişli olabilmesi için, birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında özellikle uygulama Bahçeleri ve dersliklere yer verilmelidir. Bunun asıl amacı da birden fazla duyu organına hitap ederek kalıcı öğrenmeyi sağlarken materyal ortamını ve kullanışlılığını ortaya çıkarmaktır.

Birkaç sınıflı aynı anda bir arada yönetmek, öğretmenin her gün için önceden hazırlık yapmasını gerektirir. Çünkü birleştirilmiş sınıf öğretmeni aynı anda birden fazla sınıf ya da grupla ilgilenmek durumundadır. Bu da iyi bir planlama, beraberinde ise anlayış ve sabır gerektirir.

Bu okullardaki bir başka önemli sorun da mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflı okullarda tecrübesiz bir şekilde görev almasıdır. Deneyimsiz öğretmenlerimiz bir sınıfla ders işlerken, diğer sınıflarla yapacağı çalışmaları planlayamamaktadır. Öğretmenin bir plan dahilinde hangi sınıfa ne öğreteceğini hangi sınıfa uygulama yapacağını ve bunları yaparken de hangi materyalleri kullanacağını planlayabilmesi oldukça olumlu ve ileriye dönük bir çalışma olacağı önemli bir gerçektir.

Öğretim Materyalleri Nedir?

Eğitim kurumlarında veya öğretim yerlerinde (kurslar, seminer odaları, laboratuvarlar...) kullanılan gerek elektronik gerekse basit malzeme ve kaynaklara öğretim materyalleri denir.

Televizyon, radyo, slaytlar, asetatlar, abaküsler, afişler, bilgisayar programları, kitaplar, dergiler, gazeteler, cdler, posterler, filmler, videolar, tepegöz, harita, cetvel, pergel, defter, kitap... gibi ve sayamadığımız daha nice araçlar öğretim materyallerinin en belirginlerindedir.

Materyal Eğitimi

Birleştirilmiş sınıf uygulamalarının mevcut olduğu bir okulda öğrencilerin kendi kendine çalışması, öğrenmesi, karşılaştığı sorunları kişisel çabasıyla çözmesi ve hayatını bu biçimde sürdürmesi esastır. Okul aracılığı ile yaşama hazırlanan öğrencilere, okulda kendi kendine çalışma ve öğrenme, zamanını iyi kullanma davranışları kazandırılmalıdır.

Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenin uygulamak zorunda olduğu kendi kendine çalışma zamanı iyi planlanırsa, kayıp zaman olmaktan çok, büyük bir kazanç ve fırsat olabilir. Birleştirilmiş sınıf öğrencilerinin ödevli derslerde yapacakları kendi kendine çalışmalardan verimli sonuçlar alabilmek için gerekli olan beceri ve alışkanlıkların yanında orijinal fikirlerle üretilmiş etkileyici materyallerin bulunması kalıcı öğrenmeyi ve bu kazanımları alabilmeleri büyük bir yarar sağlayacağı apaçık ortadadır.

Bu beceri ve alışkanlıkların çoğu:

1. Planlı çalışmak, neyi nasıl yapacağını, nelerden yararlanacağını anlamış olmak,
2. Araştırma, gözlem, deney ve incelemenin nasıl yapılacağını bilmek,
3. Kitaptan nasıl yararlanılacağını öğrenmek,
4. Kitap, defter, kalem ve araç-gereçlerini her an çalışmaya hazır bulundurmak,
5. Kitabın nasıl okunacağını bilmek,
6. Harita, atlas, sözlük, ansiklopedi ve benzeri kaynaklardan nasıl yararlanılacağını bilmek ve bunları kullanmak,
7. Resim, şekil, grafik vb. görsel kaynaklardan bilgi edinmenin yollarını öğrenmek,
8. Sessiz okuma alışkanlığını kazanmak,
9. Düşüncelerini grafik, çizelge, harita, resim vb. yolları kullanarak açıklayabilmek,
10. Deney, gözlem, araştırma ve inceleme sonuçlarını düzenleyip, rapor hazırlayabilmek,
11. Çalışırken çevreyi ve özellikle grubundaki arkadaşlarını rahatsız etmemek,
12. Tertipli ve düzenli çalışmak,
13. Zamanı iyi değerlendirerek çalışmak,
14. Dikkatli ve sabırlı çalışmak, şeklindedir.

Materyal bilgisinin önemi oldukça gerçekçi bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Materyal çeşitliliğini ve sıklıkla kullanımını zorunlu hale getiren eğitim sistemimizin en büyük sorunlarından biri olarak günümüze gelen öğretim materyallerinin önemini bir kez daha vurgulamak istiyorum.

1.1 Amaçlar

Araştırmamızın amacı; öğretim materyalleri konusunda karşılaşılan sorunları ve en önemlisi birleştirilmiş sınıf uygulamalı okullardaki problemleri tespit etmektir. Çözüm arayışlarına girebileceğimiz ortamları yaratmak ve önerilerimizi gün yüzüne çıkarmayı hedeflemek de diğer bir amacımız olmuştur.

1.2 Alt Amaçlar

- Birleştirilmiş sınıf uygulamalı okullarda Materyal seçimi;
- Öğretim Materyalleri Konusunda olanaklar ve okulun durumu;
- Öğretmenlerimizin ne kadar sıklıkta farklı materyal kullandığı;
- Materyal arayışı sırasında karşılaştıkları problem durumları;
- Birleştirilmiş sınıf uygulamalı okullarda daha çok hangi tür materyallere gereksinim duyulacağı da alt amaçlarımız arasında olmuştur.

2.YÖNTEM

Bu araştırmanın temel amacına ve alt problemlerine yanıt vermeyi sağlayacak bilgilere ulaşmak için betimsel nitelikli tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (1998: 77)'a göre betimsel nitelikli tarama modellerinde, araştırmaya konu olan olay/olgu, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmalıdır. Bu sayede onları iyi anlayabilme, gruplayabilme olanağı sağlanır ve aralarındaki ilişkiler saptanır.

2.1 Evren ve Örneklem

Evren, araştırma kapsamına giren ve aynı özellikleri taşıyan birimlerin tümüne denir. Örneklem ise; bir evrende örnekleme yönteminden yararlanarak seçilen ve evrendekilerle aynı özellikleri taşıyan daha küçük gruptur. Bu araştırmanın çalışma evreni; Diyarbakır iline bağlı Ergani ilçesindeki ilköğretim birleştirilmiş sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemini ise Diyarbakır ili Ergani ilçesine bağlı köylerdeki birleştirilmiş sınıf uygulaması bulunan ilköğretim okullarında çalışan öğretmenler olmuştur. Bu evren-örneklemden uygulama için Ergani merkez ilçeye bağlı birleştirilmiş sınıf uygulaması olan 17 ilköğretim okulu örnekleme alınmıştır. Toplam 46 öğretmene anket uygulanmış ve veriler yorumlanmıştır.

2.2 Verilerin Toplanması

Araştırmada, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde araştırmaya katılan öğretmenlere ve anketin uygulandığı okullara ait betimsel bilgiler sorulmuştur. İkinci bölümde ise birleştirilmiş sınıf uygulamasında materyal konusuna ilişkin öğretmen tutum ve görüşlerinin ortaya çıkarılmasına yönelik araştırma soruları hazırlanmıştır.

Anketin geliştirilmesinde, ilgili literatür ve araştırmalar taranarak bu araştırmalarda kullanılan anket formları incelenmiştir. Elde edilen bilgilerden hareketle bir taslak anket formu hazırlanmıştır. Geliştirilen bu taslak anket formu Diyarbakır ili Ergani ilçesinde Ekim-Kasım 2011 tarihlerinde 27 öğretmenin katıldığı bir ön uygulamaya tabi tutulmuştur. Çıkan sonuçlara göre ankete son şekli verilmiş, gerekli uzman görüşleri alınarak işlerliği olmayan maddeler gözden geçirilmiştir. Geliştirilen anketin asıl uygulaması 2012 Mart-Nisan aylarında gerçekleştirilmiştir.

2.3 Verilerin İncelenmesi ve Çözümlemesi

Öğretmenlerin ankete verdiği cevaplar alınarak bir araya getirilip gruplandırılarak çözümlenmeleri yapılmıştır.

Elde edilen verilerde, kapalı uçlu sorulara verilen cevaplar, öğretmenleri en çok ifade eden maddeler üzerinde durulmuş ve genel olarak birleştikleri konular hakkında yorumlar yapılmıştır.

Anket sonucu elde edilen veriler sayısallaştırılarak istatistiksel analizleri yapılmıştır. İstatistiksel analizlerin yapımında SPSS paket programı kullanılmıştır. Karşılaşılan sorunlara ilişkin cevaplar frekans, yüzde ve ağırlıklı aritmetik ortalama ile çözümlenmiştir.

3.BULGULAR ve YORUMLAR

Anketin I. Bölümünde;

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri ve yüzde dağılımları Tablo I de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların bazı demografik özellikleri ve yüzdeleri

	f	%
Cinsiyet		
Bayan	19	42
Erkek	27	58
		%
Yaş	f	
20-29 yaş	14	30.4
30-39 yaş	21	45.7
40 yaş ve üstü	11	23.9
		%
Mesleki Kıdem	f	
1-5 yıl	11	23.9
6-10 yıl	25	54.3
11-15 yıl	6	13.1
16-20 yıl	3	6.5
21 yıl ve üstü	1	2.2
		%
Mezuniyet	f	
Sınıf Öğretmenliği	37	80.3
Diğer	9	19.7
		%
Okuttuğu Sınıf Say.	f	
1 Sınıf	5	10.7
2 sınıf	13	28.3
3 sınıf	19	41.6
4 sınıf	7	15.2
5 sınıf	2	4.2
		1

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin % 42'si bayan, % 58'i de erkektir. Öğretmenlerin % 30.4'ü 20-29 yaş aralığında, % 45.7'i 30-39 yaş aralığında, % 23.9'u 40 yaş ve üstündedir. Öğretmenlerin % 23.9'u 1-5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip, % 54.3'ü 6-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip, %13.1'i 11-15 yıl arasında mesleki kıdeme sahip, %6.5'i 16-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahip ve % 2.2'si ise 21 yıl ve üstü mesleği kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin % 80.3'ünün sınıf öğretmenliğinden mezun olduğu, % 19.7'sinin diğer bölümlerden mezun olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin % 10.9'u tek sınıf, %28.3'ü 2 sınıf bir arada birleştirilmiş sınıf, %41.3'ü 3 sınıf bir arada birleştirilmiş sınıf, %15.3'ü 4 sınıf bir arada birleştirilmiş sınıf, %4.2'i 5 sınıf bir arada birleştirilmiş sınıf okuttuğu saptanmıştır.

Bu verilerden erkek öğretmenlerinin çoğunlukta olduğunu, grubun çoğunluğunun 30-39 yaş arasında (%45.7) yoğunlaştığını, grubun çoğunluğunun (%80.3) sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olduğu ve yarısından çoğunun (%54.3) 6-10 yıl meslekte kıdemli olduğu, yine grubun çoğunluğunun (%41.3) 3 sınıf bir arada okuttuğunu anlamaktayız.

Anketimizin II. Bölümünde;

30 sorudan oluşan anketimizin bu bölümünde: 15 soruya ilişkin istatistiksel verileri sizlere sunmaktayız. Bu bölümde kullanılan 5'li ölçek verileri kısaca aşağıdaki şekilde kodlanmıştır.

- 1.Hiç katılmıyorum(H.Ktm)
 2.Katılmıyorum(Ktm)
 3.Az katılıyorum(A.K)
 4.Katılıyorum(K.)
 5.Tamamen katılıyorum(T.K.)

Tablo 2. Öğretmenlerin anket sorularına verdikleri cevapların dağılımı (N=46)

Ölçütler	T.K. (5)	K. (4)	A.K (3)	Ktm (2)	H.Ktm (1)	%
<i>1.Kullandığım materyalin öğrencilerin daha fazla duyu organına hitap etmesine özen gösteriyorum.</i>	25	15	6	0	0	4,40
<i>2. Derslerde materyal kullanmaya önem veriyorum.</i>	25	14	5	2	0	4,40
<i>3. Çalıştığım okulda ihtiyaç duyduğum materyalleri bulabiliyorum.</i>	14	12	10	10	0	3,65
<i>4. Materyal öğrencilerin dikkatini çekmede oldukça önemlidir</i>	42	2	2	0	0	4,92
<i>5. Derslerimi gerektiğinde bilgisayar destekli işliyorum.</i>	8	15	8	0	15	3,02
<i>6. Derslerimde çalışma yaprağı, etkinlik ve proje ödevleri gibi değerlendirme materyalleri kullanıyorum</i>	17	13	16	0	0	4,03
<i>7. Öğretmen kılavuz kitaplarından faydalaniyorum.</i>	10	14	12	8	0	3,56
<i>8. Materyalin öğretimin önemli bir parçası olduğuna inanıyorum.</i>	20	21	5	0	0	4,34
<i>9. Derlerimde tepegöze yer veriyorum.</i>	8	15	8	0	15	3,02
<i>10. DVD, VCD ve CD gibi hem göze hem kulağa hitap eden öğretim materyallerini sıklıkla kullanırım</i>	19	6	16	5	0	3,90
<i>11. Çalıştığım okulun imkanları kısıtlı ise çevresel imkanlardan yararlanarak, basit öğretim materyalleri geliştiririm.</i>	17	13	14	2	0	4,00
<i>12. Öğretim materyalinin öğretilecek konun hedef davranışlarını kazandıracak nitelikte ve güncel olmasına dikkat ederim.</i>	26	16	4	0	0	4,46
<i>13. Öğretim materyallerini sağlayabileceğim kuruluşları biliyorum.</i>	26	4	13	3	0	4,15
<i>14.Derslerimde posterlerden faydalaniyorum</i>	16	13	10	4	3	3,75
<i>15.Gerekmedikçe derslerimi materyalsiz İşlemiyorum.</i>	34	3	7	2	0	4,53
						+
Genel ortalama:						4,12

Tablo 2 incelendiğinde uygulanmış olan anketteki maddelerin ortalama puanı 4.12 düzeyinde yeterli olduğu görülmüştür. Ancak 5.maddede olan "Derslerimi gerektiğinde bilgisayar destekli işliyorum" ve 9.maddede olan " Derslerimde tepegöze yer veriyorum" maddeleri 3.02 ile düşük puana sahip oldukları görülmektedir. Birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenlerimizin "bilgisayar " ve "tepegöze" karşı materyal seçiminde olumsuz davrandıkları apaçık ortadadır. 7. maddeye bakıldığında "Öğretmen kılavuz kitaplarından faydalanıyorum" 3.56 ile 3. düşük, 3. maddeye bakıldığında da " Çalıştığım okulda ihtiyaç duyduğum materyalleri bulabiliyorum" 3.65 ile 4. düşük puan oldukları görülmektedir.

Benzer şekilde "Çalıştığım okulda ihtiyaç duyduğum materyalleri bulabiliyorum", "DVD,VCD ve CD gibi hem göze hem kulağa hitap eden öğretim materyallerini sıklıkla kullanırım" maddeleri de 4.00'in altında puanla düşük seviyede oldukları görülmektedir. Diğer yandan 4. madde olan "Materyal öğrencilerin dikkatini çekmede oldukça önemlidir" maddesi 4.92 ile en yüksek puan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum öğretmenlerin öğretim materyaline karşı tutumlarının oldukça iyi düzeyde olduğunu bir kez daha vurgulamaktadır.

Öğretmenlerin materyal kullanma düzeylerinin cinsiyete göre karşılaştırılması gerekirse; birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin materyal kullanım sıklıklarına göre gerek bayan gerek erkek öğretmenlerimiz arasında büyük bir fark olmadığı görülmüştür.

Mesleki deneyim yönünden ise; 6-11 kıdemli öğretmenlerimizin tecrübelerinden fark ettiğimiz kadarıyla materyaller ile daha çok içli dışlı görülmektedir.

Yaklaşık %80 ile sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerimizin birleştirilmiş sınıflarda materyal kullanmada fazlaca zorlanmadıkları ancak okulların yetersizlikleri nedeniyle öğretim materyallerine fazla yer vermedikleri anlaşılmıştır.

Diğer bir yönden tek sınıf okutan öğretmenlerimizin uygulamada fazla zorlanmadıkları, 2 ve daha fazla sınıf okutan öğretmenlerimizin zaman açısından materyal kullanmada yetersiz kaldıklarını ancak 1 ya da 2 materyal ile koca günü bitirdiklerini yaptığımız birebir görüşmelerde öğretmenlerimizden duymaktayız.

4. TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin anket verilerinin genel ortalamasına göre materyal kullanma düzeylerinin normalin üstünde olduğu görülmektedir. Ancak öğretmenlerin materyal kullanma düzeylerine yönelik uygulanan anket ile birebir görüşme verileri birbirine paralellik göstermesine rağmen bazı maddelerin çok düşük oldukları ve biran önce bunlara yönelik gerekli çözüm önerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle çalışma bilgisayar, tepegöz, DVD ve VCD ye yönelik elektronik araçların kullanımının düşük düzeyde olduğu açıkça fark edilmektedir. Bu durum öğretmenlerin materyal kullanımının önemini bilmelerine rağmen, dersi zenginleştirmek adına fazla çaba harcamadıklarını göstermektedir.

Ayrıca deneyimi fazla olmayan ve sınıf öğretmenliğinden mezun olmayan öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflarda çok aktif olmadıkları, gerekli öğretim materyali kullanımında sınıf yönetimini sağlayamadıkları yine birleştirilmiş sınıf uygulamalarına has olan kavramlar hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları yapılan gözlemlerde tespit edilmiştir. Bununla birlikte, anket verilerine göre öğretmenlerin yaklaşık %65'i okullarındaki olanaksızlıklara

rağmen kendi imkânları doğrultusunda basit araç gereçlerle öğretim materyali sağlama konusunda pozitif görüş belirtirken, %35 ile pozitif fikir belirten öğretmenlerin yarısında fazlası ise bu konuda fazla çaba göstermediği anlaşılmıştır. Bu durumdan anlaşılacağı üzerine öğretmenlerin kendilerini geliştirmeye yeterince özen göstermemekle birlikte, okullardaki öğretim materyali eksikliklerinin giderilmesinde kendilerine düşen sorumluluk konusunda yeterince hassas olmadıkları düşünülebilir.

Anket verilerine göre; erkek öğretmenlerle bayan öğretmenlerin, derslerinde öğretim materyali kullanma yönünden bir fark ortaya çıkmamıştır. Ancak bu araştırma sonuçlarının tersine, Akpınar ve Turan (2002) gerçekleştirdikleri bir çalışmada “Birleştirilmiş sınıf uygulamalı ilköğretim okullarında, erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre daha fazla öğretim materyali kullanmaktadırlar.” sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde aynı çalışmada “Sınıf Öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin Sınıf Öğretmenliği harici bir lisans mezunu öğretmenlere göre, daha fazla materyal kullandıkları” sonucuna varılmışken bizim araştırmamızda Sınıf Öğretmenliğinden mezun öğretmenlerin Diğer bölümlerden mezun olan öğretmenlere nazaran birleştirilmiş sınıf uygulamalarında anlamlı bir farkla daha fazla materyal kullandıkları anlaşılmıştır. Buna göre, bölgesel yapılan Araştırmalarda bu tür farklılıkların çıkabileceği göz önüne alınacak olursa elde edilen çalışma verilerinden yola çıkarak bir genelleme yapılabileceği söylenebilir.

Çalışmada elde edilen verilere dayalı olarak; birleştirilmiş sınıf uygulamalı okullarda öğretmenlerin yürüttükleri derslerde öğretimi etkinleştirmek için materyal kullanımına olumlu yaklaşımlarına rağmen, materyal kullanma düzeylerinin genel olarak istenilir seviyede olmadığı sonucuna varılabilir. İlgili literatür incelendiğinde bu sonuca paralel sonuçlar elde edildiği görülmektedir (İşman, 2003; Cosgrove, 1995; Davis & Speer, 1990; Streeter, 1978).

5.ÖNERİLER

- ✓ Birleştirilmiş sınıf uygulamalarında görev alan öğretmenlerin öğretim materyallerine ders etkinliklerinde yer verme konusunda bilinçlendirilmeli ve kullanmaya teşvik edilmelidir.
- ✓ Mevcut öğretmenlerimize eğitim fakültelerinde öğretim programında yer alan Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersi uygulamalı olarak hizmet içi semineri ya da kursu düzenlenerek mutlaka verilmelidir.
- ✓ Eğitim Fakültelerinde şuan bulunan öğretmen adaylarının ise bu ders kapsamında bir kez daha gözden geçirilerek daha kalıcı aktarımların yapılabilineceği unutulmamalıdır.
- ✓ Öğretmenlerimizin basit bir materyal hazırlama ve geliştirme yöntemleri hakkında hizmet içi kurslarla mutlaka bilgilendirilmelidir.
- ✓ Öğretmenlerimizin okullarında mevcut olmayan öğretim materyallerini nereden temin edebileceklerini ve bunlarla ilgili kuruluşlar hakkında bilgi sahibi olmalıdırlar.
- ✓ Eğitimde teknoloji kullanımına yönelik hizmet içi eğitim programlarıyla öğretmenlerimiz eğitim teknolojisi konusunda bilgilendirilmeli ve yürütülecek çeşitli uygulamalarla öğretmenlerimizin teknolojik araç-gereç kullanma becerilerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır.
- ✓ Okullarımız bilgisayar bakımından istenilir seviyeye ulaştırılmalı ve öğretmenlerimiz bilgisayar destekli ders işlemeye teşvik edilmelidir.
- ✓ Öğretmenlerimiz öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan öğretim materyallerine dikkat etmeli bunları göz ardı etmemelidir.
- ✓ Özellikle öğretmenlerimizin yeni güncel eğitim-öğretim faaliyetlerine girmiş yöntem-teknik ve materyalleri mutlaka takip etmeli ve kendini sürekli yenilemelidir.

6.KAYNAKÇA

Akpınar, B. ve Turan, M. (2002). İlköğretim Okullarında Fen ve Teknoloji Eğitiminde Materyal Kullanımı. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Bildiriler Kitabı, Cilt: 1, s: 219–225, ODTÜ, Ankara.

Cosgrove, M. (1995). A Study of Science-in-the-Making As Students Generate An Analogy for Electricity. *International Journal of Science Education*, 17(3), 295–310.

Davis, A. & Speer, H.L. (1990). An In-service Science Course for Elementary Teachers, *Jornal of Chemical Education*, 67(6), 497–498.

Erdem, A. R. Kamacı S. Aydemir, T. (2005). Birleştirilmiş sınıfları okutan sınıf Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar: Denizli Örneği. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 1(1–2), 3–13.

Fidan, N. & Baykul, Y. (1993). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Öğretmen Rehberi. Milli Eğitim Bakanlığı ve Unicef Türkiye Temsilciliği, Ankara

İşman, A. (2003). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. İstanbul: Değişim Yayınları

Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınevi.

Kılıç D. Abay S. (2009). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*

Ozan, Ceyhun & Ulaş, A.Halim (2010 14 (1): 63–84) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Ankara

Streeter, E.C. (1978). Teacher Competency and Classroom Use of Educational Media, *Audiovisual Instruction*, 14, 60–62.

Şahin, A. E. (2003). Birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Hacettepe üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25.166–175